

THEATRE ТЕАТАР НА РАСКРШЋУ AT THE CROSSROADS

ХРОНИКА ФЕСТИВАЛА

№1

уторак 5. септембар • 2023. година

4-10.9.2023.

ФЕСТИВАЛ ДРАМЕ И ПОЗОРИШТА БАЛКАНСКОГ КУЛТУРНОГ ПРОСТОРА | FESTIVAL OF DRAMA AND THEATER OF THE BALKAN CULTURAL SPACE

Представом „МАГБЕТ”
отворен је 4. Фестивал драме и позоришта „Театар на раскршћу”

АТМОСФЕРА СА ОТВАРАЊА

МАГБЕТ – КАКО СЕ ЗЛО РАЗВИЈА И РАСТЕ?

Пред почетак 4. Фестивала драме и позоришта „Театар на раскршћу“ директор нишког Народног позоришта и селектор фестивала Спасоје Ж. Миловановић се обратио присутнима у фоајеу Народног позоришта и истакао да је велико задовољство да четврти пут град Ниш и Народно позориште Ниш имају прилику да угосте читав низ великих позоришних стваралаца, великих позоришних имена и да нишка публика, али и читав овај регион, има прилику да се упозна са тим великанима и великим позоришним представама.

„Врата Народног позоришта Ниш су отворена, пре свега, за врхунске уметнике и људе који имају добру вољу.“, закључио је Спасоје Ж. Миловановић.

Фестивал је званично отворио државни секретар Министарства културе Миодраг Ивановић.

Први округли сто критике на четвртом *Театру на раскршћу* је одржан након представе *Мајбеш*, по тексту Вилијама

Шекспира у драматизацији Молине Удовички Фотез, а у режији Јагоша Марковића и продукцији Народног позоришта у Београду.

Јелена Поповић, драматуршкиња и позоришна критичарка је истакла да овај комад некако неправедно све лоше шаље на адресу жена, иако их на сцени нема много. Пророчанства, која су негде позитивна, су заправо прилично мрачна, вештице, односно пророчице шаљу поруку да су жене то зло које се преноси. Женски део ансамбла је блистао у односу на мушки део ансамбла и у односу на мушку причу коју овај комад доноси.

Модераторка округлог стола критике Оливера Милошевић је подвукла да је једна од тема ове представе и уопште комада *Мајбеш* зло, како се оно развија, како оно расте, а да је једини лик који је у овом комаду добар краљ Данкан.

Мајбеш Јагоша Марковића је нека врста позоришног предказања. То се пре свега огледа

у томе како је срезао Шекспиров комад и дозначио нам да је ово време у коме смо сви добро натучени злом. Представа је настала управо у периоду када је то зло и насиље екзалирало до оних неслућених и невероватних граница. Јагош Марковић је отказивач наше садашњости, а предсказивач наше будућности, закључио је Миљивоје Млађеновић, театролог.

Сашо Огненовски, позоришни критичар, је започео излагање цитирајући Макдафа: „Небо никада не утекне у помоћ.“, односно човек сам себи направи трагедију. Оно што се њему допало у овој представи је то што је то прича о судбини Магбета и донекле Леди Магбет, зато што је змија тек окрзнута, а та змија је Малком. Као гледаоцу, недостаје му велика политичка сцена из четвртог чина, између Магбета и Малкома, истакао је.

Јована Станковић

ИНТЕРВЈУ

Небојша Дугалић:

„Овакви фестивали су последње оазе одбране духа, уметности и људскости“

На најбољи начин почео је 4. Фестивал драме и позоришта балканског културног простора такмичарског карактера „Театар на раскршћу“. Вишеминутни аплауз након представе је то показао. А један од главних „криваца“ за одушевљење публике у пуној сали Народног позоришта у Нишу био је Магбет. Тачније Небојша Дугалић, првак драме Народног позоришта у Београду.

Значај фестивала у Нишу је велик не само за овај град, овај крај, већ и за целу Србију, сматра Дугалић.

- Опстајање оваквих догађаја и оваквих фестивала је потребно. Мислим да су то последње оазе одбране духа и одбране уметности, људскости. Свако истрајавање је добро. Онолико колико будемо имали снаге да одржавамо у животу овакве догађаје, то, Олико ћемо и ми сами опстати у животу. Изгурати овако нешто је похвално, а знам колико је тешко и знам шта све треба урадити, шта значи само организовати, а камоли прибавити све остало уз то. Ко у данашње време има ентузијазма да ради све то, ја му заиста скидам капу - каже Небојша Дугалић.

Међународни фестивал, где представници театара из различитих делова региона имају прилике да се покажу, али и размене идеје, драгоцен је за Ниш.

-Једино што постоје ограничења јер све доста кошта, да се дође, да се гостује. Али, заиста је значајно да постоји нека размена, стална размена периферије и центра и то је условно тако. Заправо, много је важно да се некако чујемо и разменимо, и да једни другима принесемо најбоље што умемо - додаје првак драме.

Ниш деценијама уназад током једне летње недеље припада глумцима и то током Филм-

ских сусрета, јединственог фестивала посвећеног глумачкој професији. Још један фестивал, овог пута посвећен позоришту добродошао је Нишу, сматра глумац.

- Увек постоји простор, колико год, увек треба више. И ово је заиста драгоцен. „Театар на раскршћу“ траје већ четири године и надам се да ће наставити неку традицију јер је заиста драгоцен. Мислим да ће, дај Боже да грешим, бити све теже да одржавамо у животу оваква дешавања - додаје Дугалић.

Добитник бројних награда у земљи и иностранству сматра да култура може и треба да помогне у децентрализацији.

- Неприродна је појава да се ствари деле на центар и периферију. Просто је то исти размак и нама и вама. Треба урадити све што се може да дође до све фреквентније размене да дође до људи да би и Београд и центар видели шта се овде дешава и да градови на периферији имају прилику да испрате нека важнија позоришна дешавања у Београду - каже Дугалић.

Ако се по јутру дан познаје, може се слободно рећи да четврти Фестивал „Театар на раскршћу“ доноси богате, разноврсне позоришне посласице.

Љубица Јоцић

РЕЧ КРИТИКЕ

МАГБЕТ

Народно позориште у Београду (Србија)

ПОДАНИЦИ ЗЛА

(О представи „Магбет“ Вилијам Шекспира, у режији Јагоша Марковића, у продукцији Народног позоришта из Београда. Гл. улоге: Небојша Дугалић, Наташа Нинковић, Вучић Перовић, Александар Срећковић, Јован Јовановић)

Вилијам Шекспир је са „Магбетом“ написао трагедију о злу, о систему распада и политичким превирањима, генерално о територији деструкције која је једина брижно сачувана са стране људске цивилизације. Када говоримо о злу имамо у превид амбицију и моћ, систем престижа древних цивилизација који је дубоко усађен и у „демократичности“ нових друштвених стројежа. „Магбет“ Јагоша Марковића говори о немоћи љубави да заустави порив надмоћности и о инструментаријуму зла на којем су почивала

краљевства много векова уназад. Која је актуелност овог концепта? Управо повратак коренима зла. Оној чистоти и интелектуалности о којој жуде и Магбет и Леди Магбет, а којој више нема места у њеним страстима и љубави. Свесни да не могу да имају и државу и љубав, а ни дете које су давно изгубили, у режији Јагоша Марковића они се преплићу између своје неосноване оправданости, посвећености и неизбежности.

И поред драматуршких неизбалансираности, ова верзија „Магбета“ импоније највише због глумачке енергије коју Небојша Дугалић и Наташа Нинковић имају у великим количинама, као и у њиховим чврстим и консеквентним ликовима. Исповеднички тон целог тог окружја који делује Кјубриковски и помало псеудо-масонски са традиционалним састојцима највише у пасажима са Вештицама, са собом доноси једну врло драгоцену естетску дистанцу која се одлично види и у интерпретацијама ликова. СуперIORна је глазура Магбета у његовој неверици све док га силазак Бирмингемске шуме не освети и не наведе да коначно поверује да више нема спаса и више нема

назад, као што је инфериорна и глазура Леди Магбет која не може да се ослободи мрља крви које су јој на рукама. Наравно, смрт долази по своје и онај коме су умрљане руке не може да буде следећи краљ, али ће остати само окрзнута змија која ће продужити да влада и да позива нову крв. Шекспиров Магбет је тренутак зла коме смо поданици сви ми, лоша процена којој служимо и у овој цивилизацији, љубав и страст која сагорева у сулудом плану, док је Јагошева концепција тек судбинска прича краља чија је круна умазана крвљу и који, за разлику од ововременских „краљевина“, најалост плаћа својим животом. Кажем „нажалост“ зато што иза зла, иза његовог зародиша лежи част и невиност. Том се острву жели вратити Магбет у последњем тренутку који се у његовој глави одвија као цео живот дављенику на морској пучини. Свакако, човек врло често иде предалеко и то плаћа врло скупо и како каже Магдаф: „...небо не утекне у помоћ...“, вероватно због судбинског тока који су Магбет и Леди Магбет толико желели да промене.

Сашо Ојеновски

РЕЧ КРИТИКЕ

МАГБЕТ

Народно позориште у Београду (Србија)

„НИЈЕ ПРИРОДНО“

Још у Шекспориво доба, човек је и од трагедије, и од зла видео и доживео све. Стварати за публику одувек је подразумевало и мудро промишљање о ономе што ће гледаоца довољно потрести, а временом, неумољива људска природа тај задатак чини само тежим, јер живот је све суровији, човек све безосећајнији, а сваки покушај цивилизације да искорени људско зло, изгледа да му само додаје све више и више оправдања. Ако је већ сам Шекспир сваки пут морао да убије толики број ликова, да би доживљај трагедије на сцени био јачи од онога што његов савременик уистину живи, не могу да се не запитам – шта би то морало да се

деси у позоришту данас да бисмо доживели прочишћење? У трагању за тим, често се не дође ни до чега, грех склизне у слабост, злочин у клише, а туга у патетику. И овога је свестан сваки уметник који у то трагање крене. Али, истине које на том путу ломе уметника, заправо су оно што театар држи живим, колико год лоше да му се пише.

Представа „Магбет“ Народног позоришта у Београду, сведочи о том тешком задатку. Оптерећена великим именом и још већом трагедијом, она треба да дотакне публику која живи у свету у ком се деца међусобно убијају. А чиме располаже? Добрим глумцима, који неуморно копају по властитом болу, не би ли нашли охолијег Магбета и монструознију Леди? Сценографима и костимографима који неуморно покушавају да повежу онда и сада, овде и онде, не би ли нас некако одавде одвели на место злочина? Драматургом који треба да штрихује великог Шекспира, како би гледаоцу,

навикнутом да после десет секунди тражи нешто забавније, узбудљивије и „стварно“? Редитељем који „црта“ сцену крунисања у ком леђа окрећемо ономе што нам је од Бога, да бисмо се поклонили ономе што желимо, не би ли нам „нацртао да није природно све што се данас под људску природу пише, објашњава и правда? Зауставићу се овде, јер се плашим да би свако даље набрајање нанело више штете него користи овој и свакој следећој храброј представи која на овакав пут крене. Јер, колико је год бесмислено злима говорити о злу, грешнима о греху, похлепнима о похлепи, заправо се о свему наказном што у човеку постоји, мора говорити, па чак и када знамо да нас то нигде неће довести. Јер бисмо у супротном починили највећи грех и највеће зло сопственом поколењу.

Јелена Појовић

РЕЧ КРИТИКЕ | МАГБЕТ

Народно позориште у Београду (Србија)

СРЦЕ ПУНО ШКОРПИОНА

Магбет, Шекспир, режија Јагош Марковић, Народно позориште Београд

Јан Кот у свом есеју „Магбет или заражени смрћу“ упућује нас да је историја у Магбету писана као кошмар, не по принципу механизма, као што је случај у Ричарду III.

Редитељ Јагош Марковић о Магбету каже: „Сви смо ми као он. Свако је грешио и убијао. Бар речима, макар мислима... Сада смо на најнижој тачки, чини ми се од када нас знам. Гори него икада, али прочистићемо се и бити бољи, надам се и верујем у добро.“ (извод из интервјуа „Свако жели да је велики, а нико неће да се прихвати одговорности“ Борка Требјешанин, Политика, 11.11.2022.)

Тим представе „Магбет“ нас посвећено води кроз кошмар, после којег се човек може пробудити унезверен, ужаснут до краја, толико да у први мах не разуме да је то био сан, јер је ово кошмар чији су делови кроз призме разних односа делови наше стварности.

Магбет (Небојша Дугалић) и Лејди Магбет (Наташа Нинковић) играју спонтано, прецизно, блиско тај застрашујући пар који прелази, парафразирају Божу Копривицу, сваку страсну меру. Страст за моћи води их у неповрат, у страдање, у лудило, у „срце пуно шкорпиона“. Напоследку, ако говоримо о Магбету, у чак покушај херојске смрти. Али га шума (која је симбол несвесног) гута.

Марковић режира пажљиво, сведено, у дугим пасажима без другог звука осим речи. Тај ритам је ритам кошмара, страшног толико да знамо да исход није буђење, него, како је Наташа Нинковић рекла на округлом столу, катастрофа.

Сценографија (Матија Вучићевић) је сва у црвеном, оку-

пана у крви, као што у костиму (Лана Цвијановић) постају Магбет и његова Лејди.

Драматуршки (Молина Удовички Фотез, драматуршкиња) представа је, како је Небојша Дугалић рекао у разговору након представе, радикално штрихована, прати Шекспирову причу, јасна је, води нас кроз пустош у пустош.

Можда је зато моја асоцијација био и Бекет, затим Сартр – да ли се из овог нашег времена, а то је време у којем се Бог повукао у сутон, сетимо да смо власни над својим одлукама и да се између добра и зла може бирати? Или нисмо јер нас свеопшта конфузија информација којима смо затрпани непрестано спречава да чујемо себе.

Магбет Народног позоришта у Београду нас води на доследно путовање кроз кошмар из ког, надам се, има буђења. Или ће нас шума све прогутати.

Наташа Гвозденовић

РЕЧ КРИТИКЕ | МАГБЕТ

Народно позориште у Београду (Србија)

НЕПОПРАВЉИВОСТ ТРАГИЧНОГ ЗЛА

Приступајући Шекспировом „оном“ драмском делу оног „великог британца“ како Лаза Костић назива Виљема Шекспира, редитељ Јагош Марковић вешто склања све детаље и зачкољице у радњи који би могли да замагле суштину трагичне повести Магбета (његову еволуцију од храброг ратника до злочинитеља) и Леди Магбет (њеним кошмарима, немирима, страховима и самоћи). Таквом интервенцијом на плану устројства драме Јагош Марковић рапчишћава и уређује наглашено уздигнуту позорницу за игру уредсређену на есенцијална питања добрих и злих честица у људском деловању, о сукобу амбиције и

морала у оквиру Магбетовог лика, које се приближава Хегеловом гледишту о „непоправљивости трагичног зла“ у које је трагични јунак увучен свирепим деловањем судбине.

Зато у Марковићевој представи сада Суђаје (Вештице - Радмила Живковић, Сандра Бугарски, Ивана Шћепановић) добијају истакнутију улогу у „постављању“, али и рецепцији (посматрању и коментарисању) најсложенијег драмског дела о људској егзистенцији, о пороцима којима је људски живот набијен, подстакнут Шекспировом успоредбом живота са кукавним глумцем „што се пући“. Такво редитељско опредељење ослободило је, у првом плану, складан и прозачан простор за глумачки силовит и експресиван размах Магбета Небојше Дугалића, те снажним емоцијама бојен и дубоко студиозан приступ лику Леди Магбет Наташе Нинковић, те широко

поље за огледање и fino нијансирање других глумачких остварења (Данкана Бранислава Лечића, Банка Александра Срећковића и других).

Редитељску поетику Јагоша Марковића, познато је, одликује увек и музика, као посебан чинилац укупног значења представе. Тако се у Магбету злокобна атмосфера интензивира снажним присуством фолклорних напева који сутеришу свеprisутност зла од постања света. Таквој атмосфери снагу веродостојности дају и пажљиво уденути звучни и светлосни ефекти.

Миливоје Млађеновић

РЕЧ КРИТИКЕ | МАГБЕТ

Народно позориште у Београду (Србија)

ИСТОРИЈСКЕ РЕМИНИСЦЕНЦИЈЕ

Нешто се често у последње време на сцену постављао Шекспиров „Магбет“. Један на филму, у далекој Америци, а чак два код нас. Један је режирао Никита Миливојевић, а другог Јагош Марковић којег, ево синоћ, и пред публиком у Нишу. Мора да има у томе неког значења, да је време осим што је ишчашено, посебно погодно за оне који би да владају, а савладати се не знају.

Многе су теме и дилеме везане за овај, рекло би се, вечни комад. Једна је универзално препознатљива и недвојбена – властољубље. И те се теме, без дилеме, прилично чврсто држи редитељ Јагош Марковић у представи Народног позоришта Београд. Не подарује он њој неки посебан контекст, не осећа потребу, што би се то у позоришту рекло, да је посебно актуелизује.

У Нишу се то није могло видети због техничких карактеристика сцене, али у Београду се то игра тако, „у публици“, да мало подсећа и на Глоб театар, што осим историјске реминисценције нисам видео да бих говорио о томе да ли нешто даје, или не.

Приказано из угла Леди Магбет (Наташа Нинковић), што се у представи обилато користи као кључ за разумевање мотивације насловног лика којег игра Небојша Дугалић, властољубље је чиста воља да њен мушкарац покаже и друго лице, не-светачко и не-поданичко. Тиме јесу покренуте старе и данас прилично анахроне дилеме у вези са тим да иза сваког успешног мушкараца... Знате већ.

Драматуршка обрада комада „обећава“ (у програмској књижици је наведена Молина Удовички Фотез, али као и обично, код нас је тешко замислити да је одлука да се комад прилично радикално скрати била њена, а не редитељева). Оно што „краси“ готово сва Шекспирова дела, готово безброј ликова, паралелних токова, овде је прилично сведено што је изгледа за циљ имало двојак учинак. Једно – да готово у потпуности драму

врати и врти око пара Магбет, док је други могуће бити треба да динамичније прикаже њихов однос, па и суноврат ка којем су се упутили. Учинак је двојбен. За приказану глумачку игру – изложеност скоро свакој сцени, изостанак реквизите и упућивање на унутрашњи, психолошки план радње који се осим говором покушавао да манифестује телесним, физичким планом, ситним, растрзаним гестовима тела, оцена је да су најједноставније говорећи преглумљени и лик Магбета Небојше Дугалиће и његове Леди Магбет Наташе Нинковић. За драматуршку динамику сценске радње такође је добијен контрапродуктиван резултат – нит’ скраћеније, а брзоплетије верзије текста, нит’ дуже, а неуверљивије експозиције.

И за крај овог кратког коментара – зашто су Суђаје и њихова загонетна улога, успут буди речено овде такође сценски приказана готово тривијално материјалистички, музички доведене у везу са изворним, народним мелосом, а неке дворске, краљевске сцене са класиком?

Игор Бурић

ПРЕДСТАВОМ „МАГБЕТ“ ПОЧЕО ЈЕ 4. ФЕСТИВАЛ ДРАМЕ И ПОЗОРИШТА „ТЕАТАР НА РАСКРШЋУ„

Режија: Јагош Марковић
 Преводаилац: Велимир Живојиновић
 Драматург: Молина Удовички Фотез
 Сценски говор: Др Љиљана Мркић Поповић
 Сценограф: Матија Вучићевић
 Костимограф: Лана Цвијановић
 Избор музике: Јагош Марковић
 Дизајн звука: Владимир Петричевић
 Помоћник редитеља и асистент сценографа: Тара Лазаревић
 Асистент костимографа: Вишња Жилић
 Продуценти: Немања Константиновић, Вук Милетић
 Инспицијент: Сања Угринић Мимица
 Суфлер: Марија Недељков

Вештице Радмила Живковић, Александра Николић, Ивана Шћепановић
 Малком, Данканов син Вучић Перовић
 Ленокс, племић шкотски Петар Стругар
 Рос, племић шкотски Данило Лончаревић
 Магдаф, племић шкотски Јован Јовановић
 Доналбејн, Данканов син Огњен Малушић*
 Дворски часник / Први убица / Сајтон Немања Стаматовић
 Други убица / Гробар Богдан Богдановић
 Слуга Драган Секулић
 Кардинал Милош Живановић**
 Војвода/Гробар Томислав Радосављевић***
 Војводе Милан Шавија, Милош Дмитровић

ЛИЦА:

Магбет, племић шкотски Небојша Дугалић
 Леди Магбет Наташа Нинковић
 Данкан, шкотски краљ Бранислав Лечић
 Банко, племић шкотски Александар Срећковић

* студент глуме Факултета драмских уметности у Београду
 ** члан Балета Народног позоришта у Београду
 *** студент глуме Факултета савремених уметности

Представа траје 1 сат и 20 минута.

РЕЧ ДРАМАТУРГА

Како играти трагедију Магбетову данас? Ко је он и ко је његова леди? Пре свега су, као и сви ми, људска бића. Он и Она. Она и Он. И непроменљивост природе људске, овоземаљске. И разудареност ума људског. И помамљеност воље људске. И суђаје три, које вештицама зову. И зашто ли их сретете херој док се из битке дому враћао? Чиме их зазва неустрашиво битку бијући? Суђаје три, које вештицама зову. И истину му рекоше. И он их чу, али само дотле докле је могао да прими изречено из затвора људске природе, овоземаљске. Не може се разудареним умом Сила прихватити. Пред Сазнањем се мора сопство поништити. У дому га она дочекала. Воли га. Воља је њено све... Уз њега је до краја себе овоземаљске, док је разум у својој разударености не напусти. Не виде, ниједно од њих, да пут ка слободи постоји... Он има свест о томе да

га моћне силе под своје узеше и да његова овоземаљска „моћ“ томе ништа не може. А опет, не одриче је се, и даје јој, до последњег свог трептаја, да и она своју снагу покаже. Зна да је само човек и да тој природи људској, овоземаљској, док је на овом свету служити мора и надићи је није у стању. Зна да је та немоћ његова трагедија и пристаје на то да другачији пут на овом свету и не тражи. Након прочишћења пут Светлости је отворен...

Молина Удовички Фотез

РЕЧ РЕДИТЕЉА

Сви смо ми он. Свако је грешио и убијао. Бар речима, макар мислима... Сада смо на најнижој тачки, чини ми се од када нас знам. Гори него икада, али прочистићемо се и бити бољи; надам се и верујем у добро.

Јагош Марковић, редитељ

УТИСЦИ ПУБЛИКЕ

Како вам се допала представа?

Највише ми се допао дух и енергија коју су глумци унели и мислим да бих полудела да треба да глумим оно више пута, главни глумац је преузео лик Магбета и појео га је, фантастично је!

Шта вам се највише допало у представи?

Мислим да су глумци успели да дочарају слику на прави начин тако да се публика у једном тренутку искључи и доживи то као стварност, да смо ми стварно тамо са њима и да то проживљавамо са њима. Мислим да представа има јаку поруку да колико год се боримо да имамо нешто, увек заузврат изгубимо нешто друго, увек морамо да се одрекнемо нечега да бисмо нешто друго добили. Мушкарци у неком домену много зависе од жене јер кад жена није поред мушкарца, он нема толики успех и не може да се бори за себе. Чим му је жена преминула, Магбет је престао да се бори за себе, више није могао да се бори ни за престо и на крају је изгубио себе.

Да ли вас је неко посебно одушевио и зашто?

Радмила Живковић! Фантастична, утисак вечери, ходајуће чудо! Она плени и скупила је пажњу свих на сцени. Занимљива је редитељска поставка!

Режија: Дора Ружђак Подолски
Драматург: Томислав Зајец
Сценограф: Стефано Катунар
Костимограф: Барбара Боурек
Композитор: Станислав Ковачић
Дизајн светла: Миљенко Бенгез
Ассент костимографа: Кармен Половић
Инспицијент: Ена Суботић
Организатор: Јасна Реши

УЛОГЕ:

Харпагон: Хрвоје Кечкеш
Клеант: Јосип Бракус
Елиза: Маја Посавец
Валер: Филип Детелић
Маријана: Искра Јирсак
Анселмо: Дражен Чучек / Ведран Милкота
Фросина: Линда Бегоња
Жак: Борко Перић
Ла Флеш: Лука Петрушић
Судски истражитељ: Дамир Пољичак
Ла Мерлиш, Симон, судски писар: Карло Млинар

Представа траје 1 сат и 50 минута.

РЕЧ ДРАМАТУРГА

Живот и његова величанствена провидност на прикладно су се необичан начин поиграли с највећим француским комедиографом Жаном Батистом Покленом, у повијести казалишта и књижевности познатијем по свом сценском надимку Молијер. Наиме, овај је писац, а уједно и редатељ и глумац, умро непосредно након изведбе властитог комада *Умишљени болесник*, у којем је и тумачио главну улогу. Но фарсична бинарност која га је обиљежавала за живота крије се и у чињеници да је након низа пријепора због нечасности професије којом се бавио, покопан унутар гробља тек након особне приволе краља Луја IV који му је био особито склон, али на мјесту за укуп некрштене дјеце. Ово су тек двије анегдоталне цртице из живота великог драматичара, које врло зорно показују сву ширину протурјечја која су обиљежила Молијеров живот, а која је он сам често користио кроз драматургију опреке и контраста којима би своја дјела често усмјеравао како према апсурду тако често и према неким узусима траге-

ВЕЧЕРАС НА ФЕСТИВАЛУ

Ј. Б. П. Молијер

ШКРТАЦ

САТИРИЧКО КАЗАЛИШТЕ КЕРЕМПУХ, ЗАГРЕБ (Хрватска)

дије, уколико говоримо о драмској врсти. Или пак према неким другим драмским и изведбеним облицима, уколико се присјетимо његових краћих фарсичних комада или пак комедија – балета. Комедију *Шкрџац* (*L'avare*, праизведба 1668) сигурно можемо представити као комедију карактера са снажном друштвеном критиком, а налази се у стилској скупини великих драма у којима се примјерице налазе и *Tartuffe* (1664), *Don Juan* (1665) или *Le Misanthrope* (1666). Писана у прози те у пет чинова, ова драма за своју почетну точку сасвим сигурно има хипертрофирано инзистирање на свим драмским и изведбеним манифестацијама шкртости насловног јунака Харпагона, међутим Молијер експликацију те људске слабости заправо користи тек као замашњак за драматургију вртоглавих обрата унутар темељног наратива, али и као рефлектор за пропитивање низа друштвених узуса и норми. Наиме, познато је како је Молијеру као инспирацијски узор за *Шкрџа* послужила Плаутова комедија *Аулуларија*, међутим сама чињеница да француски комедиограф драматично мијења темељну премису у којој јунак драме до свог богатства не долази случајем као код Плаута, већ континуираном изнудом и лихварењем, *Шкрџа* аутоматски представља као комад који оваквом врстом актуализације доноси јасну друштвену критику. Сурова приземљеност умјесто божанске интервенције отворила је и пут у којем сувремено тематизирана шкртост заправо

отвара процијеп кроз којег навиру и сви други елементи моралног посртања, а којима као жртве падају и остали ликови унутар комада. Храњећи се на станишту темељне карактерне погрешке, редом се отварају и сва друга посртања која Молијер тематизира више или мање отворено: разврат, лаж, лицемерје, хипокризија и све врсте преваре заправо своје извориште и оправдање проналазе у Харпагоновој шкртости, чиме се отвара и питање самог искакања из жанра комедије, јер ријеч је о дубоком и заправо самосврховитом поремећају, који не уништава само односе ликова у непосредној близини, већ кроз комад одлази у дубоку патологију. Све су то уједно и елементи који ову комедију и данас представљају као простор изразито актуалног пропитивања друштвених узуса и конвенција, кроз тематизирање борбе за властити интегритет усред моралног посртања, али и постављање питања о томе колико је слободе могуће узети у борби против репресије. Но, оно што је можда и најважније, Казалиште Керемпих овом представом први пута у својој повијести на позорницу доводи несретног Харпагона и његову подједнако несретну обитељ, отварајући простор за смијех, али и доносећи јасно упозорење кроз ликове из Молијеровог времена, који заправо унутар својих пет чинова непрестано и оштро проговарају искључиво о нама самима.

Томислав Зајец

СТРУЧНИ ТИМ ФЕСТИВАЛА

САВЕТ ФЕСТИВАЛА

др Душко Љуштина, менаџер у култури (Загреб, Хрватска)

Василка Бумбарова, театролошкиња (Софија, Бугарска)

мр Милош Латиновић, драмски писац и књижевник (Београд, Србија)

мр Дејан Лилић, првак Драмског театра (Скопље, Северна Македонија)

др Мирослав Радоњић, театролог (Нови Сад, Србија)

мр Драгана Сотировски, туризмолошкиња, градоначелница Ниша

мр Спасоје Ж. Миловановић, театролог, управник Народног позоришта Ниш

СЕЛЕКТОР ФЕСТИВАЛА

доц. мр Спасоје Ж. Миловановић

СТРУЧНИ ЖИРИ

Проф. др Ненад Новаковић, експерт за електронске медије и менаџмент у култури (БиХ)

Васил Василев, редитељ и директор Националног театра „Иван Вазов“ у Софији (Бугарска)

Душан Ковачевић, глумац и продуцент (Црна Гора)

Ирена Шаровић, драматуршкиња и кореографкиња (Србија)

др Милица Бајић Ђуров, сценографкиња и костимографкиња (Србија)

КРИТИЧАРИ - ОКРУГЛИ СТО КРИТИКЕ

Проф. др Миливоје Млађеновић, Сомбор, писац и театролог

Игор Бурић, новинар и позоришни критичар, Нови Сад

Јелена Поповић, драматург и педагог, Ниш

Наташа Гвозденовић, Нови Сад, новинарка и позоришна критичарка

Др Сашо Огненовски, Битољ, позоришни критичар

МОДЕРАТОРКА ОКРУГЛОГ СТОЛА КРИТИКЕ

Оливера Милошевић, новинарка и театролошкиња, Београд

ЖИРИ НОВИНАРА

Татјана Њежић, Блиц

Борка Требјешанин, Политика, Београд

Миљана Николић, Белами

НАГРАДЕ

Награда за најбољу представу – 1 награда;

Награда за режију – 1 награда;

Награда за глумачко остварење: 4 награде:

•најбоља женска улога – 1 награда;

•најбоља мушка улога – 1 награда;

•награда за најбољу младу глумицу – 1 награда;

•награда за најбољег младог глумца – 1 награда;

Награда за сценографско остварење – 1 награда;

Награда за костимографско остварење – 1 награда;

Награда за оригиналну сценску музику – 1 награда;

Награда за сценски покрет – 1 награда;

Награда округлог стола критике – 1 награда;

Специјална награда – 1 награда;

Награда жирија новинара – 1 награда.

ОСНИВАЧИ ФЕСТИВАЛА

Град Ниш

НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ
НИШ

ПОКРОВИТЕЉ
ФЕСТИВАЛА

Председник
Републике Србије

ФЕСТИВАЛ
ПОДРЖАЛИ

Република Србија
МИНИСТАРСТВО КУЛТУРЕ
И ИНФОРМИСАЊА

ZLATARA
STANI VIROVIĆ
1993

ПРИЈАТЕЉИ
ФЕСТИВАЛА

МЕДИЈСКИ
ПОКРОВИТЕЉ

МЕДИЈСКА ПОДРШКА
ФЕСТИВАЛА

Издавач: Народно позориште Ниш • За издавача: Спасоје Ж. Миловановић
Редакција: Јована Станковић (уредница), Љубица Јоцић, Јана Савић • Прелом: Саша Јовановић
Фото: Мирослав Лавренчић • Штампа: Nais print, Niš • Тираж: 30 примерака
Народно позориште Ниш • Синђелићев трг 88, 18.000 Ниш, Србија
Веб сајт: www.narodnopozeristenis.rs • Фејсбук страница: <https://www.facebook.com/NiskoNarodnoPozoriste/>
E-mail: npnis@narodnopozeristenis.rs • direktor@narodnopozeristenis.rs
uprava@narodnopozeristenis.rs • marketing@narodnopozeristenis.rs